

Vadītāju programma

2018. gada maijs

Inovācija un digitālā joma

Eiropas Savienība spēj konkurēt, pateicoties tās augsti kvalitatīvajiem fundamentālajiem un lietišķajiem pētījumiem. Eiropā dzīvo tikai 7 % pasaules iedzīvotāju, taču tā sniedz 20 % no investīcijām globālajā pētniecībā un izstrādē un nodrošina aptuveni trešdaļu no visām augsti kvalitatīvajām zinātniskajām publikācijām. Tomēr tā atpaliek no citām ekonomikas lielvarām inovācijas ziņā. ES ir trīsreiz mazāk augstas kvalitātes patentu pieteikumu nekā Japānā, piecreiz mazāks riska kapitāls nekā ASV, un arī strauji augošo jaunuzņēmumu (t. s. *“unicorns”* jeb *“vienradžu”*) skaits ir piecreiz mazāks. ES pievienotās vērtības daļa augsto tehnoloģiju ražošanā ir uz pusi mazāka nekā Dienvidkorejas vidējais rādītājs.

Turpmākajos gados tehnoloģiju virzīta inovācija ietekmēs mūsu dzīvi arvien straujākā tempā, jauns inovāciju vilnis būs balstīts uz digitālo un fizisko tehnoloģiju konvergenci (piemēram, digitālā ražošana, genomika, lietu internets, mākslīgais intelekts) un tajā plaši paļausies uz zinātņi, inženieriju, datiem un lielaudas digitālajiem tīkliem. Mākslīgā intelekta attīstība jo īpaši raisa ne vien cerības (piemēram, labāka veselības aprūpe, drošāks transports, ilgtspējīgāka lauksaimniecība), bet arī izvirza ētiskas dabas jautājumus.

Eiropas inovācijas spēju padziļināšanai, jo īpaši attiecībā uz radikālu un revolucionāru inovāciju, ir būtiska nozīme ekonomisko panākumu nodrošināšanā un mūsu sabiedrības vērtību saglabāšanā. ES rīcībai – vienlaikus ievērojot subsidiaritātes principu – ir būtiska loma, palīdzot sasniegt attiecīgo kritisko masu gan sekmīgu tehnoloģiju izstrādē, gan to izvēršē.

Komisija ir ierosinājusi nākamās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros izveidot Eiropas Inovācijas padomi, lai efektīvizētu, racionalizētu un vienkāršotu esošās shēmas radikālu un revolucionāru tehnoloģiju atlasei un finansēšanai. Pašlaik notiekošajā izmēģinājuma projektā tiek gūta pieredze un apzināti virzieni. Tāpat Komisija ir ierosinājusi arī Eiropas pieeju mākslīgā intelekta un robotikas jautājumos, lai sekmētu Eiropas Savienības konkurētspēju un panāktu uzticēšanos, balstoties uz Eiropas vērtībām.

ES var arī sniegt atbalstu mūsu universitātēm un pētniecības institūtiem, lai tie kļūtu vairāk vērsti uz uzņēmējdarbību, nākot klajā ar idejām, kas top izmantojamas uzņēmējdarbībā, piedāvātu mācību programmas, kas labāk atbilst jauniem uzņēmējdarbības modeļiem, ciešāk strādātu kopā ar uzņēmumiem un palīdzētu ātrāk izplatīt un atkalizmantot zināšanas un piekļūt tām.

Arī zems investīciju līmenis inovācijā ir bijis pastāvīgs vājš punkts Eiropā. Ir absolūti svarīgi darīt pieejamu adekvātu publisko finansējumu, taču visuzkrītošāk trūkst privāto investīciju. Publiskie resursi ir jāizmanto, lai piesaistītu un stimulētu privāto investīciju kritisko masu, taču mums arī jārada ekosistēmas, kas inovācijai un uzņēmējdarbībai ļauj sekmīgi darboties.

Dati kļūst par arvien būtiskāku līdzekli ne tikai inovācijai, uzņēmējdarbībai un izaugsmei, bet vispirms – mūsu ikdienas dzīvei. Eiropas datu ekonomikas veidošana ir ne tikai mūsu interesēs, bet tā mūsu iedzīvotājiem ir dzīves nepieciešamība. Galu galā tas nozīmē tādas vienotas Eiropas telpas izveidi, kurā var notikt nepersonizētu datu brīva aprīte. Komisijas priekšlikumi par dažāda veida datu vākšanu, kopīgošanu un efektīvu izmantošanu ir labs pamats.

Taču ES datu ekonomikas izveide ir iespējama tikai tad, ja iedzīvotāju personas dati tiek adekvāti aizsargāti. *Cambridge Analytica* lieta diemžēl parāda, kā personas dati var tikt izmantoti ļaunprātīgi. ES Vispārīgā datu aizsardzības regula, kas 2018. gada 25. maijā kļuvis piemērojama visā Savienībā, ir liels solis uz priekšu privātuma un personas datu aizsardzībā un datu suverenitātes nodrošināšanā. Tas, vai tā beigās izrādīsies veiksmīga, būs atkarīgs no efektīvas īstenošanas. Tajā pašā laikā priekšnoteikums tam, lai panāktu iedzīvotāju uzticēšanos, ir efektīva kiberdrošības politika.

Lai mūsu vispārējā stratēģija virzībā uz digitālu Eiropu būtu efektīva, pirms šā iestāžu darba cikla beigām ir jāveic liels darbs pie galvenajiem vēl izskatīšanā esošajiem dosjē, kā izklāstīts prezidentvalsts ziņojumā. Daži no šiem dosjē – piemēram, Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva un Direktīva par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi – ir gandrīz finalizēti. Citi dosjē, piemēram, Digitālā satura direktīva, Regula par kiberdrošības sertifikāciju un Regula par Eiropas augstas veiktspējas datošanu, ir uz pareizā ceļa – ar nosacījumu, ka uzsāktais process tiek turpināts tādā pašā tempā. Ir nepieciešams papildu darbs pie Autortiesību regulas un e-privātuma priekšlikumiem, tostarp politiskā līmenī. Visbeidzot, Komisija ir nākusi klajā ar jauniem priekšlikumiem, kuri ir ātri jāvirza uz priekšu, piemēram, attiecībā uz Direktīvu par publiskā sektora informāciju un Regulu par taisnīguma un pārredzamības veicināšanu uzņēmumiem, kuri ir tiešaistes starpniecības pakalpojumu lietotāji.

Ņemot vērā minēto, vadītāji tiek aicināti atklāti debatēt par šiem jautājumiem, īpašu uzmanību pievēršot šādiem aspektiem.

- **Kas būtu jādara ES līmenī, lai atbalstītu un stimulētu radikālu un revolucionāru inovāciju?**
- **Kā ES var kļūt par nozīmīgu spēku lielo datu jomā?**

Šo debašu rezultāti netiks izklāstīti rakstiski. Eiropadome pie šā jautājuma atgriezīsies 2018. gada jūnijā sanāksmē.